

دانشکده طب سنتی

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید بهشتی

رساله

جهت دریافت درجه دکترای تخصصی Ph. D. اخلاق پزشکی

عنوان

استخراج چالش‌های اخلاقی حرفه داروسازی در ایران و تدوین راهنمای اخلاقی عملی ناظر به رابطه میان داروساز و بیمار

اساتید راهنما

دکتر مهرزاد کیانی

دکتر لیلا افشار

استاد مشاور

دکتر سعید نظری توکلی

دکتر سیدفرشاد حسینی شیرازی

نگارش

دکتر کورش دل پسند

چکیده فارسی

عنوان: استخراج چالش‌های اخلاقی حرفه داروسازی در ایران و تدوین راهنمای اخلاقی عملی ناظر به رابطه میان داروساز و بیمار.

سابقه و هدف: داروسازی از کهن‌ترین علوم در تمدن ایرانی است. داروسازان به عنوان یکی از اعضای گروه درمان باید با اصول اخلاق حرفه خود آشنا بوده و چالش‌ها و مسائل اخلاقی آن را بشناسند.

روش بررسی: این مطالعه یک پژوهش به روش ترکیبی است و شامل مراحل مرور منابع، مطالعه کیفی و پیمایش اولویت‌های اخلاق داروسازی و سپس تدوین راهنمای اخلاقی می‌باشد.

یافته‌ها: یافته‌های بخش مرور متون نشان داد که عمده‌ترین چالش‌های اخلاق داروسازی عبارتند از: حفظ کرامت انسانی، حمایت از گروه‌های آسیب‌پذیر، افشای اطلاعات برای وابستگان بیمار و ... در بخش دوم مطالعه در طی مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته با متخصصین مختلف داروسازی چالش‌های استخراج شده از متون مورد بحث قرار گرفت و چالش‌های استخراج شده در دو دسته مساله یا چالش اخلاقی و مساله حقوقی مشخص شدند. برای هر یک از چالش‌های استخراج شده سناریویی تدوین شد و پس از اعتبارسنجی، پرسشنامه تعیین اولویت‌ها توزیع و جمع‌آوری گردید. برای چالش‌های دارای بیشترین اولویت راهنمای اخلاقی تدوین گردید. یافته‌های این مطالعه نشان داد که در برخی موارد اصول اخلاق داروسازی با اصول چهارگانه اخلاق پزشکی تفاوت‌هایی دارد. در برخی منابع دو اصل صداقت و راستگویی و وفاداری را به آن اضافه می‌کنند، بعلاوه تفسیر همین اصول در حوزه داروسازی متفاوت خواهد بود.

نتیجه‌گیری: اولویت‌ها شامل این موارد بودند: رویارویی با درخواست داروهای ضد بارداری توسط (بیمار/همراه بیمار)، بازگرداندن دارو توسط بیمار، تعویض برند دارو توسط داروساز، رویارویی با احتمال سوءاستفاده مراجعه‌کننده از دارو، رویارویی با تجویز خارج از فارماکوپه دارو توسط پزشک، تحویل داروهای حیاتی به مراجعه‌کننده (بیمار/همراه بیمار)، مشارکت در توزیع داروهای گران‌قیمت بدون داشتن توصیه پزشکی (شرکت - داروساز - پزشک)، مشارکت در توزیع داروهای Off Label، چگونگی توزیع مکمل‌های غذایی و داروهای گیاهی دارای تداخل با داروهای تجویزی، رویارویی با درخواست تحویل داروهای غیرمرتبط از سوی بیمار. در نهایت بر اساس این اولویت‌ها راهنمای اخلاقی تدوین شد.

واژگان کلیدی: اخلاق داروسازی، رابطه داروساز و بیمار، راهنمای اخلاقی

Abstract

Title: Exploring ethical challenges of pharmacy practice in Iran, Developing ethical guideline for pharmacist - patient relationship

Background and Aim: Pharmacy is one of the oldest sciences in Iranian civilization. Pharmacists as a member of the treatment group should be familiar with the ethics of their careers and recognize the challenges and ethical issues.

Methods: This study is a mix method research, consisting of two sources of review and qualitative study

Result: Findings from the literature review revealed that the challenges of pharmaceutical ethics include: maintaining human dignity, protecting vulnerable groups, disclosing information to affiliated patients and ... structured interviews with various pharmaceutical experts, the challenges of the texts were discussed and the challenges were extracted in three categories: ethical challenges, ethical issues, and legal issues. For each of the extracted challenges, a scenario was developed and distributed and collected after validation. The priorities of pharmacy ethics were determined. For the challenges with the highest priority, the ethical guideline was developed.

Conclusion: The findings of this study showed that in some cases, the principles of pharmacy ethics are different from the four principles of medical ethics. principles of honesty, truthfulness and loyalty, as well as the interpretation of these principles in the field of pharmacy. On the other hand, the pharmaceutical professional communication as a member of the treatment group has more complexity; the supply of medicine as a health item is also considered a right to health promotion. Since pharmacists in the community face numerous challenges and dilemmas with the many questions and ambiguities that apply to the principles of pharmacy ethics, in the face of patients and patients, if ethical guidelines are developed and available to pharmacists, Risky cases help to make good decisions based on ethical and legal grounds and will be very useful.

Keywords: “Ethics, Pharmacy”, “Pharmacist – Patient relationship”, Guideline